

Standardbudsjett for forbruksutgifter 2006

Standardbudsjettet viser alminnelige forbruksutgifter for ulike typer hushold. Det kan settes sammen slik at det viser kostnadene ved å opprettholde et rimelig forbruksnivå for hushold av ulik størrelse og med forskjellig alders- og kjønns sammensetning. Budsjettet omfatter både vanlige, løpende utgifter til mat, klær, hygieneartikler o.l., og utgifter til sjeldnere innkjøp av varige forbruksgjenstander som møbler, elektrisk utstyr o.l.

Et rimelig forbruksnivå

Standardbudsjettet viser hva det koster å leve på et rimelig forbruksnivå for det aktuelle husholdet. Med et rimelig forbruksnivå menes et forbruk som kan godtas av folk flest. Det oppfyller kravene til vanlige helse- og ernæringsstandarder og gjør det mulig for husholdets personer å delta i de mest vanlige fritidsaktivitetene på en fullverdig måte.

Budsjettet er ett eksempel

Utgangspunktet for budsjettet er en detaljert oversikt over varer og tjenester som blir gjenstand for prismålinger. Det er ett eksempel på hva fagfolk innen de ulike forbruksområdene mener inngår i et rimelig forbruk. Varene som ligger til grunn for beregningene, holder et alminnelig, bra kvalitetsnivå. Det er lagt vekt på god holdbarhet, enkel utførelse og funksjonalitet. I de tilfeller der det er nødvendig, er sikkerhetsaspektet også vurdert.

Budsjettet er et langtidsbudsjett

Standardbudsjettet er et budsjett for hushold som allerede lever på et rimelig nivå, det er et suppleringsbudsjett. Det blir kalt et langtidsbudsjett fordi det er beregnet at en skal sette til side penger hver måned for å ha råd til å foreta sjeldnere innkjøp av dyre og varige forbruksgjenstander. Når kjøleskapet, komfyren, vaskemaskinen e.l. går i stykker, skal en ha penger til reparasjoner eller til å kjøpe nytt, uten at dette går ut over forbruket på de øvrige områdene.

Budsjettet er et familiebudsjett

Standardbudsjettet er et familiebudsjett. Det er derfor vanskelig å bruke budsjettet til å beregne spesifikke kostnader ved å ha barn i husholdet. Det er selvsagt mulig å bruke de enkelte budsjettpostene til å anslå f.eks. hvor mye en 10-åring spiser og drikker for i måneden, men summen av alle postene viser nødvendigvis ikke hvor mye det koster å ha barn i et hushold. Utgifter til skolegang, ferie og spesialisert fritidsbruk, feiring av fødselsdager og andre begivenheter, gaver m.m., er ikke tatt med. Budsjettet tar heller ikke hensyn til den livsfase de voksne befinner seg i, noe som også har følger for hva det koster å ha barn.

The logo for SIFO, consisting of the letters 'SIFO' in a bold, blue, sans-serif font. The letter 'O' is stylized with a white dot in the center. To the right of the text is a blue graphic element resembling a stylized leaf or a checkmark.

Individspesifikke utgifter

kroner pr. måned

1. Mat og drikke

Kjønn			Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Gravide/ ammende		
Alder	1/2-1	1-3	4-6	7-10	11-14	11-14	15-18	15-18	19-70	19-70	> 70	> 70	
Pr. mnd.	520	1060	1260	1440	1510	1700	1630	1970	1650	2000	1490	1710	1860

2. Klær og sko

Kjønn			Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn		
Alder	< 1	1-3	4-6	7-10	11-14	11-14	15-18	15-18	> 18	> 18
Pr. mnd.	260	400	420	480	540	520	680	610	680	600

3. Helse og hygiene

Kjønn			Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn	Kvinner			
Alder	< 1	1-2	3	4-6	7-10	11-14	11-14	15-18	15-18	19-50	> 18	> 50
Pr. mnd.	320	340	190	140	160	320	230	380	300	540	430	510

4. Lek og fritid

Alder	< 1	1-3	4-6	7-10	11-14	15-18	> 18
Pr. mnd.	100	280	480	620	770	950	870

5. Reisekostnader (fleksibelt månedskort Oslo Sporveier pr. 01.03.2006)

Alder	4-19	20-66	>66
Pr. mnd.	335	670	335

6. Spedbarnsutstyr

	Grunnutrustning	Supplering
Alder	Fra 6 mnd. før fødsel	<1
Pr. mnd.	3030	550

Standardbudsjettet 2006

Årets utgave av Standardbudsjettet bygger på prismålinger som ble gjennomført høsten 2005. Dette gjelder alle forbruksområdene der konkrete varer ligger til grunn, med unntak av budsjettposten Klær & sko. Budsjettallene for dette området er resultat av justeringer med Statistisk sentralbyrås konsumprisindeks (delindeks for Klær og skotøy) pr. 15. november 2005, med utgangspunkt i prismålingene som ble gjennomført høsten 2002.

Ved hver nye prismåling skjer det noen endringer i Standardbudsjettet. Det beror blant annet på at vareutvalget i de forretningene vi gjør målinger, endres i stadig raskere takt, og vi må finne nye varer til erstatning for de gamle. I tillegg blir enkelte nye varer lagt inn i beregningsgrunnlaget når undersøkelser viser at gjenstanden inngår i befolkningens standardforbruk. Dette gjelder særlig områdene Lek & fritid og Telefon & medier.

Gruppeinndeling

Standardbudsjettets inndeling i befolkningsgrupper etter alder og kjønn har vært stabil siden vi utviklet budsjettet første gang. I utgangspunktet var det ønskelig å harmonere gruppeinndelingen for flere forbruksområder, slik at det skulle være enkelt å sette sammen et budsjett for ulike typer hushold. Inndelingen ble også gjort med et sideblikk til Sosial- og helsedirektoratets (SHdir) inndeling i tilknytning til referanseverdier for energiinntak, da beregningene av utgifter til mat skulle knyttes til disse. Nye norske anbefalinger for ernæring ble publisert i desember 2005. Der fremgår det at direktoratets befolkningsgruppeinndeling er endret. Da var imidlertid forarbeidet til årets utgave av Standardbudsjettet avsluttet.

Husholdsspesifikke utgifter

kroner pr. måned

7. Andre dagligvarer

Antall personer	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	210	270	360	470	560	630	690

8. Husholdsartikler

Antall personer fra 3 år	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	330	360	430	510	560	630	660

9. Møbler

Antall personer fra 3 år	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	310	350	420	540	630	750	860

10. Telefon og mediebruk

Antall personer	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	1390	1400	1420	1540	1580	1590	1610

11. Bilkostnader (drift, vedlikehold)

Antall personer	1-4	5-7
Pr. mnd.	2020	2880

12. Barnehage (heltidsplass, Oslo kommune pr. 01.01.2006)

Inntekt	>250 000	>150 000	<150 000
1. barn	2250	2000	750
2. barn	1575	1400	750
øvrige barn	1175	1000	750

Slik setter du sammen budsjett for kjernefamilien

For å vise hvordan budsjettet kan brukes, har vi laget et eksempel for kjernefamilien Nordmann. Fra tabellene har vi tatt ut tallene (ringet rundt) for mor, far og barna Lars på 5 og Kari på 11 år. Tallene har vi lagt sammen for hvert forbruksområde. I dette tilfellet kr. 1260 + kr 1510 + kr 1650 + kr 2000 = kr 6420. Tilsvarende er gjort for de andre forbruksområdene.

Mat og drikke	6420
Klær og sko	2240
Helse og hygiene	1430
Lek og fritid	2990
Sum indiv.Sp	13 080
-20% Stordriftseffekt	-2 616
	10 464

Reiseutgifter	1340	
Andre dagligvarer	470	
Husholdn. Artikler	510	
Møbler	540	
Telefon & mediebruk	1540	
Bil/driftsutgifter	2020	6420
Sum per måned før barnehage	16884	
Årlige utgifter før barnehage	202608	
Barnehage kr 2250 pr. mnd*	24750	
Sum med bil og barnehage	227358	

*Forutsetning: Lars er i barnehage og utgiftene er beregnet etter en brutto husholdsinntekt over kr 250 000

Dette bør du merke deg

Før du tar budsjettet i bruk bør du ha lest "Kriterier og forutsetninger" og "Utfyllende om de enkelte forbruksområdene".

Individspesifikke forbruksområder omfatter varer og tjenester som er knyttet til enkeltindividenes forbruk, og utgiftene varierer med husholdsmedlemmens alder og kjønn.

I det husholdsspesifikke forbruket inngår varer og tjenester som kan benyttes av flere personer. Eksempler på dette er møbler, kjøkkenutstyr, telefon og aviser. Derfor er disse kostnadene relativt sett høye for enpersonshushold, mens de øker med bare mindre beløp med økende antall personer.

"Stordriftseffekt"

I Standardbudsjettet blir det beregnet en såkalt stordriftseffekt, som kommer til uttrykk ved at de fleste individspesifikke utgiftene reduseres med 20 % i hushold med flere enn tre personer.

I hushold med bare én voksen beregnes stordriftseffekt først fra 5-personers hushold. Det forutsettes altså at hushold av en viss størrelse utnytter en del av de mulighetene som faktisk finnes til å redusere utgiftene ved at f.eks. klær og fritidsutstyr arves mellom søsken, at mat og hygiene-artikler kjøpes inn i større forpakninger, tilbud utnyttes og egeninnsatsen øker når det gjelder å anskaffe råvarer eller tilberede mat.

Barnekostnader

SIFO anbefaler at budsjettet ikke brukes til å beregne hva det koster å ha barn. Budsjettet er bare egnet til å beregne de totale kostnadene for hushold der det er minst én voksen person. Dermed får man et uttrykk for husholdets forbruksutgifter og ikke utgifter for enkeltpersoner.

Suppleringsbudsjett

Standardbudsjettet er beregnet på hushold som allerede har et rimelig forbruksnivå, og passer ikke for folk i etableringsfasen.

Oppdatering

Standardbudsjettet blir holdt vedlike og justert jevnlig, med nye prismålinger eller med konsumprisindeks for de ulike forbruksområdene. Hovedgrunnlaget for budsjettet i 2006 er priser som ble innhentet i et utvalg forretninger i Oslo-området høsten 2005.

Utfyllende om de enkelte forbruksområdene:

Mat og drikke

Budsjettposten dekker det totale dagsbehovet for mat- og drikkevarer for ulike aldersgrupper (varierer med alder og kjønn). Det forutsettes moderat aktivitetsnivå ved beregning av matevaremengder og at all mat lages hjemme (ingen "utemåltider"). Budsjettet er basert på vanlig norsk mat, tradisjonelt måltidsmønster og matvareforbruk, med innslag av nyere typer matvarer. Det er utarbeidet en meny som både tar hensyn til behovet for variert og god mat og til ernæringsmyndighetenes anbefalinger for et forsvarlig kosthold. Budsjettet gir rom for brus og boller, men ikke sjokolade, chips osv. Det er ikke regnet med noen særlig grad av egenbearbeiding som baking, sylting osv.

Når det gjelder budsjettposten Mat & drikke for barn ½-1 år, bygger den på en særskilt ukemeny med utgangspunkt i antatt energibehov hos barn på ca 10-11 måneder. Det er forutsatt at barnet ammes, og at det i hovedsak spiser deler av samme type middagsmat og brødmatt/frukt som de andre i husholdet. Industriframstilte grøtprodukter inngår i menyen, men bare begrensede mengder av andre typiske barnematprodukter. Dersom barnet ikke ammes og er avhengig av morsmelkserstatning, eller det benyttes mye industriframstilt barnemat, vil budsjettposten øke betraktelig. (Budsjettposten må ses i sammenheng med den for ammende/ikke ammende kvinner.)

Klær og sko

Budsjettet skal dekke hele årsbehovet og ta hensyn til årstidsvariasjon, dessuten klær for vanlige sports- og fritidsaktiviteter og til formelle anledninger. Det er tatt hensyn til at barn og ungdom i vekst skal ha klær med riktig passform, og det forutsettes i utgangspunktet ikke arv av klær og sko, eller egeninnsats som søm, strikking etc. Varene som danner grunnlag for beregningene holder enkel, god kvalitet og lav pris.

Helse og hygiene

Budsjettposten skal dekke utgifter til personlig pleie, som såpe, enkel tannpleie, begrenset mengde kosmetikk, frisør, barbersaker, bleier m.m. Et tannlegeettersyn per år inngår også.

Lek og fritid

Budsjettposten omfatter leker til barn, sykler, sportsutstyr, bøker, CD-er, tegneseriehefter, kino, teater osv. Budsjettet gir rom for deltakelse i enkle fritidsaktiviteter og forutsetter i utgangspunktet ikke arv av fritidsutstyr. Mobiltelefon er lagt inn for voksne og for aldersgruppene 11-14 år og 15-18 år.

Andre dagligvarer

Denne budsjettposten omfatter papirvarer, vask/rengjøringsartikler og varer som lypærer, batterier, blyanter, plaster osv.

Husholdsartikler

I budsjettposten inngår hvitevarer, kjøkkenutstyr, dekketøy, rengjøringsutstyr etc., samt husholdstekstiler som sengetøy, håndklær og gardiner osv.

Telefon, mediebruk, div. fritidsartikler

Budsjettposten omfatter, foruten abonnementsavgift, samtaleavgift og tellerskritt for telefon, også utgifter til aviser, radio/CD-spiller, fjernsyn, DVD-spiller og noe fritidsutstyr som er knyttet til husholdet. Utgifter til PC og bruk av Internett, samt en innboforsikring, ligger også i denne budsjettposten.

Bilkostnader

Budsjettposten dekker driftsutgifter, inkludert forsikring og årsavgift, for hhv. 10.000 og 15.000 km pr. år. Avskrivninger er ikke med. Beregningene er gjort på grunnlag av retningslinjer fra Opplysningsrådet for Veitrafikken AS. Utgifter til bl.a. bomplassering, ferge og parkering er ikke med. Det forutsettes bruk av kollektivtransport til og fra arbeidssted.

Spedbarnsutstyr

Budsjettposten er delt i hhv. grunnutrustning og supplering. I grunnutrustningen inngår utstyr som et barn trenger fra det er født, f.eks. seng, sengetøy, vogn, bærebag, tåteflasker osv. Her inngår også klær som er beregnet for de aller første månedene. NB! Kostnadene er her beregnet pr. måned i 6 måneder før ventet fødsel.

I tillegg til det utstyret som er nødvendig allerede fra fødselen av, er det behov for supplering i løpet av barnets første leveår (trille, bilsete, barnestol, barnebestikk etc.). Kostnadene for dette er beregnet pr. måned i hele første leveår.

Barnehage

Det kreves betaling bare for den tiden barnet er i barnehagen. Med én måneds ferie vil utgifter til barnehage på årsbasis bli 11 ganger månedsbeløpet (se eksemplet). Kalkulatoren på SIFOs nettside beregner utgiftene i en normalmåned (ikke feriemåned).

Kriterier og forutsetninger

Standardbudsjettet skal i hovedtrekk dekke

- daglige, løpende utgifter og mer sjeldne utgifter
- et rimelig forbruksnivå som skal gi mulighet for deltakelse i vanlige, sosiale aktiviteter
- et vareutvalg knyttet til vanlige funksjoner i et hushold
- innkjøp av alle varer "over disk".

Budsjettet bygger ikke på utstrakt bruk av tilbud og sesongsalg.

Standardbudsjettet omfatter ikke utgifter til

- bolig, strøm og andre boutgifter, (som f.eks. vedlikehold)
- tobakk og alkohol
- videregående skolegang
- helsetjenester
- kostbare, utstyrskrevenne fritidsinteresser
- feriereiser
- feiring av begivenheter, gaver
- "uteliv"

Statens institutt for forbruksforskning

Postboks 4682
Nydalen 0405 Oslo
Besøksadresse:
Sandakerveien 24C Bygg B
Telefon: 22043500
Fax: 22043504
E-post: sifo@sifo.no
Internett: www.sifo.no